

Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень
УДК 340:342.9

Грицай Сергій Олександрович

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»*

Hrytsai Serhii

*Candidate of Law (PhD in Law), Associate Professor (title) at the
Department of Sectoral Law and General Legal Disciplines
Open International University of Human Development "Ukraine"*

ORCID: 0000-0003-0051-6149

**ЕТИМОЛОГІЧНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ПІДХІД ДО РОЗУМІННЯ І
СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТТЯ «ОБ'ЄКТ» І «ПРЕДМЕТ»:
ФОРМУВАННЯ ФРАГМЕНТУ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА
ETYMOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL APPROACH TO
UNDERSTANDING AND CORRELATION OF THE CONCEPTS OF
"OBJECT" AND "SUBJECT": FORMATION OF A FRAGMENT OF
THE GENERAL THEORY OF LAW**

***Анотація.** Вступ. Зв'язок всіх компонентів загальної теорії права, яка об'єднує, організує їх у певну єдність, має розумітися із системним підходом її побудови. Ступінь наявності (проглядання) системного підходу буде найбільш точним показником розвиненості, наукової зрілості загальної теорії права, її здатності повно і точно опосередкувати весь складний і різноманітний об'єктивний зв'язок та залежність компонентів свого «об'єкта» та «предмета».*

***Мета.** Провести етимологічно-філософський аналіз категорії «об'єкт» та «предмет», як ключових-елементів окресленої нами*

проблематики у розбудові загальної теорії права, яка починається від сутності права, яка залежить від типу праворозуміння, і саме вона становить ядро будь-якої правової теорії.

Матеріали і методи. Загально філософський (універсальний) метод пізнання застосовувався на всіх етапах дослідження. Діалектичний метод із системно-структурним підходом застосовувався до вивчення наукової літератури та правового матеріалу. Історичний метод при проведенні дослідження дозволив врахувати особливості розвитку сформованої проблематики. Арістотелівський метод був корисний при аналізі змісту наукових тестів. Метод порівняльного аналізу використовувався для дослідження і виявлення найкращого з запропонованих варіантів вирішення проблематики дослідження у науковому світі.

Результати та перспективи. Розглядаючи у гносеологічному сенсі розуміння співвідношення «об'єкту» і «предмету» припускаємо узагальнення на два підходи: 1) в основі першого лежить натуралістичне уявлення до розуміння співвідношення «об'єкту» і «предмету»: це коли знання про певний «об'єкт» отримується іманентно у відриві від умов і засобів його вилучення (ототожнення «об'єкту» і «предмету»); 2) Щодо другого підходу, то йому притаманний діяльнісний - методологічний підхід, у якому є принциповою вимогою розрізняти «об'єкт» виключно через призму пізнавальної діяльності - методи, де він відображається (уявляється трансцендентальна) вже як «предмет». Тобто створену певними методами «пізнавальну реальність», що є відмінною, але можливо близькою, до ідеального образу «об'єкту», як частини «об'єктивної реальності» (роз-ототожнення «об'єкту» і «предмету»).

Ключові слова: методологія, юриспруденція, предмет та об'єкт.

Summary. *Introduction.* The connection between all components of general legal theory, which unites and organizes them into a certain unity, should be

understood from the systemic approach to its construction. The degree of presence (visibility) of a systematic approach will be the most accurate indicator of the development and scientific maturity of general theory of law, its ability to fully and accurately mediate all the complex and diverse objective connections and dependencies between the components of its "object" and "subject."

Purpose. To conduct an etymological and philosophical analysis of the categories "object" and "subject" as key elements of the issues we have outlined in the development of a general theory of law, which begins with the essence of law, which depends on the type of legal understanding, and which constitutes the core of any legal theory.

Materials and methods. A general philosophical (universal) method of cognition was applied at all stages of the research. A dialectical method with a systemic-structural approach was applied to the study of scientific literature and legal material. The historical method allowed us to take into account the peculiarities of the development of the formed problem. The Aristotelian method was useful in analyzing the content of scientific texts. The comparative analysis method was used to study and identify the best of the proposed options for solving the research problem in the scientific world.

Results and Discussion. Considering the gnoseological understanding of the relationship between "object" and "subject," we suggest two approaches: 1) The first is based on a naturalistic view of the relationship between "object" and "subject": this is when knowledge about a particular "object" is obtained immanently, in isolation from the conditions and means of its extraction (identification of 'object' and "subject"); 2) The second approach is characterized by an activity-based methodological approach, in which it is essential to distinguish the "object" exclusively through the prism of cognitive activity — methods in which it is reflected (represented as transcendental) already as a "subject." That is, the "cognitive reality" created by certain methods, which

is different but possibly close to the ideal image of the "object" as part of "objective reality" (the identification of the 'object' and the "subject").

Key words: *methodology, jurisprudence, subject and object.*

Постановка проблеми. Цілісність предмета теоретичної юриспруденції, як органічна, так і системна, забезпечує повноту і узгодженість теорії, що відбиває його [5; 7]. В ідеалі загальна теорія права повинна максимально точно відтворювати всі закономірності та взаємозв'язки предмета, що вивчається, виступаючи в ролі точного розумового аналога об'єктивної реальності [6; 10]. Відповідність між предметом теоретичної юриспруденції, що відбивається, і його теоретичним уявленням необхідне не лише на рівні понять і категорій, що виражають сутність явищ і процесів, а й на рівні закономірних зв'язків, властивих цим сутностям [3; 4]. У рамках загальної теорії права такі зв'язки повинні виявлятися у двох провідних формах: 1) як локальні закономірності між окремими її елементами, виражені через обґрунтовані принципи; 2) як системні взаємозв'язки, що охоплюють всю сукупність компонентів, понять, категорій, і відображають різноманіття їхньої взаємозалежності [2; 8].

Таким чином, зв'язок всіх компонентів загальної теорії права, яка об'єднує, організує їх у певну єдність, має розумітися із системним підходом її побудови [1; 9].

Ступінь наявності (проглядання) системного підходу буде найбільш точним показником розвиненості, наукової зрілості загальної теорії права, її здатності повно і точно опосередкувати весь складний і різноманітний об'єктивний зв'язок та залежність компонентів свого «об'єкта» та «предмета».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. А. М. Васильєв у «Правові категорії. Методологічні аспекти розробки системи категорій теорії права» (1976 р.) з цього приводу висловлював, що «системи виражених нею

теоретичних знань, яка проявляється в послідовному і необхідному зв'язку елементів, що її утворюють, упорядкованих у цілісну освіту як наука.» [11]

У понятійної мережі теорії права, як і будь-який інший теорії, є два виду понять, теоретичних суджень: 1) поняття, судження, що виступають вихідним початком, основою теорії; 2) судження, поняття, що конкретизують та розвивають базові поняття, судження [12].

Ми, на цьому етапі, залишаємося прихильниками того що базовим-елементом (поняття, судження - основою теорії) є «*відносини*» у розбудові загальної теорії права, і вважаємо за доцільним більше приділяти увагу вже другому кроку (сходинки) у такій розбудові, представлених ключовими-елементами (які конкретизують базовий): «*об'єкта*» і «*предмета*», вже серед базової та ключових-категорій: право, правове регулювання, правовідносини.

Філософська-правові засади юридичної науки (як і будь-якої іншої суспільної науки), про що стверджував П. Недбайло, саме і визначають загальний підхід до мети і спрямування дослідження, до відбору досліджуваних фактів і явищ та до інтерпретації результатів дослідження. З цього і почнемо наше дослідження.

Мета статті. Як що узяти за основу сформувану В. Квайн тезу, що будь-яка теорія спирається на певну онтологічну гіпотезу, яка обмежує набір тих об'єктів, про існування яких можна говорити у межах даної теорії, — і інтерпретуючи, в рамках нашої роботи, це як ключові-елементи теорії. То філософської категорії «об'єкт» та «предмет» є ключовими-елементами окресленої нами проблематики у розбудові загальної теорії права, яка починається від сутності права, яка залежить від типу праворозуміння, і саме вона становить ядро будь-якої правової теорії.

Матеріали і методи. Цілі зумовлюють методологію їх досягнення, рівно як поставлені задачі визначають методи їх вирішення. Методологічна

основа дослідження включала в себе сукупність філософських, загальнонаукових і спеціальних правових методів наукового пізнання.

Використовувалася наступна система методів наукового пізнання:

- а.) загальнонаукова – дедукція та індукція, синтез та аналіз, наукова абстракція, аналогія, аналітична та діалектична, системний підхід;
- б.) спеціально – юридичні методи пізнання, як то формально правовий, правове прогнозування, ретроспективний та порівняльно правовий метод, метод порівняння, системно-структурний;
- в.) методологічне обґрунтування сутності, природи та структури термінології, що є об'єктом дослідження.

Разом це мало забезпечити отримання науково достовірних та об'єктивних результатів, а також досягнення сформульованої мети і виконання завдань дослідження.

Обрана джерельної бази та методологія її дослідження відповідає сформульованій меті та вирішення поставлених завдань і загалом сприяє створенню оптимальної структури отриманих висновків.

Виклад основного матеріалу.

1. «Об'єкт» (від лат. *objectus* – предмет,) – те, на що спрямована предметно-перетворювальна й пізнавальна діяльність суб'єкта [4]. У свою чергу походить від лат. *objicio* – кидаю вперед, протиставляю, то, що протистоїть суб'єкту в його предметно-практичній та пізнавальній діяльності та тотожний об'єктивній реальності [5].

«Об'єктивне» –1) таке, що існує поза індивідуальною свідомістю й незалежно від неї; протиставлене суб'єктивному; 2) неупереджений, зважений, незаангажований, такий, що відповідає дійсності [6]ю

«Об'єктивна реальність» – буття, існування і властивості якого не залежить від того, чи його сприймає, мислить, пізнає певний суб'єкт (людина, людство); найзагальніше визначення матеріального світу поза межами суб'єктивної свідомості [6]ю

Потрібно зауважити, що у а) логіці, б) філософії та в) науці поняття «об'єкт» розглядають у різних аспектах.

А) «Об'єкт» в логіці, це одне з основних понять логічної семантики, і позначає будь-який предмет, на який спрямована думка, мислення, судження: речі та їхні властивості, відношення між речами та властивостями, властивості властивостей та властивості відношень безвідносно до їхньої матеріальної чи ментальної природи.

Б) Звісно, що до сучасного розуміння «об'єкту» філософія прийшла не відразу. Вчення про «об'єкт» первісно розроблялося в межах онтології і тільки згодом в рамках гносеології. І все починалося від уявлень про першопчатки світу і закінчуючи уявленням про «об'єкт» у такій розвиненій концепції, якою є філософія Аристотеля.

Однак «об'єкт» пізнання – це не вся об'єктивна реальність, що існує незалежно від людини, а лише та її частина, що потрапила до людської предметно-пізнавальної діяльності. Саме у людській практиці відбувається поляризація на «об'єкт» і «суб'єкт» пізнання. Те, на що спрямоване пізнання, є його «об'єкт», той, хто власне пізнає, виступає суб'єктом пізнання. Тому можна стверджувати, що немає «суб'єкта» без «об'єкта» і, відповідно, «об'єкт» без «суб'єкта». Ця теза «принципової координації» Авенаріуса є без сумніву правильною, оскільки в епістемології питання про первинність чи вторинність «суб'єкта» або «об'єкта» не стоїть. Вони не існують окремо.

На цій епістемологічній основі, в історії філософії склалися дві основні стратегії пізнання світу (гносеологічні концепції): емпіризм та раціоналізм.

Емпіризм виходить із того, що людина отримує знання про «об'єкт» за допомогою органів чуття. Отриманий емпіричний досвід узагальнюється шляхом індукції. Проте індукція завжди неповна і знання, отримане таким чином, не має властивості все-загальності (аподиктичної) й необхідності.

Емпірична програма дослідження зіштовхнулася зі складністю, яка полягає у переході від одиничного (що зафіксували органи чуття) до загального (бо у природі ніяких абстракцій немає).

Раціоналізм, зважаючи на подібні труднощі в емпіризмі, запропонував протилежну програму дослідження: пізнання виходить із деяких «ідей», що апіорно притаманні людському розумові. Далі, а саме шляхом примірювання цієї «ідеї» на світ одиничних речей і явищ людина отримує знання. Однак, тут явно помітна дзеркальна, притаманній емпіризму та його провідного метода індукції, складність: перехід від загального до одиничного (метод дедукції).

Альтернативою емпіризму і раціоналізму є концепція І. Канта, який наголошував на діяльнісному характерові пізнання: суб'єкт не стільки пізнає «об'єкт», скільки творить його; такий підхід дав можливість подолати їх недоліки завдяки трансценденції індивідуалізації суб'єкта пізнання. Цей напрямок була продовжена Й. Фіхте у його вченні про «Я» і «не-Я», а логічним завершенням цієї тенденції виявився «пан-логізм» поряд з «пан-гносеологізмом» І. Гегеля: де в основу покладено принцип тотожності мислення і буття. Абсолютний суб'єкт, що містить «об'єкт» та його пізнання, є самопізнанням суб'єкта, а розвиток пізнання має кумулятивний характер, де нижчі його форми «знімаються» вищими, створюючи «нудну позірність розмаїття» «об'єкт» пізнання.

Однак, вже сучасна філософія визнає «об'єкт» пізнання навіть сам «суб'єкт», як то власне тіло суб'єкта, і окремі його характеристики, як то різні стани його свідомості. Більш того «об'єкт» можуть виступати певні соціальні групи і, навіть, суспільство загалом. Тому колись традиційне розмежування «об'єкт» на емпіричні і раціональні втрачає актуальність, поряд з протипоставленням «об'єкт» і «суб'єкта», додатково до того, що у пост-позитивізмі була обґрунтована теза про теоретичне навантаження пізнання.

У феноменології свідомість завжди інтенціональна, тобто спрямована на певний «об'єкт», де розуміються стани свідомості людини: питання про те, чи мають вони реальний корелят у світі, пояснюється «феноменольною редукцією». Е. Гуссерля, як засновник феноменології, не сприймав «натуралізм» і «об'єктивізм» саме тому, що нібито вони позбавляють розум інтенціональності і перетворюють «картину світу» у сукупність об'єктів, а не безконечність сенсів. Таким чином феноменологізм створює картина світу, в якій розташовані й упорядковані «об'єкти», що в сукупності становлять суще, а поза сущим залишається те, що, власне, і є головним – буття.

Надалі феноменологізм був розвинений М. Гайдеггером: у розробленим ним концепції буття людини у світі є одне з центральних понять.

Замість висновка, та на фоні послідовної зміни онтології на гносеологію у розумінні «об'єкту», можна стверджувати наступне. Теорія пізнання дає вихід на гносеологічний аспект і демонструє те, як здійснюється пізнання: предметом теорії пізнання є «суб'єкт-об'єктне» відношення, яке потім трансформується з додаванням ще «суб'єкт-суб'єкт» відношення. Окрім того, за Г. Гегелем, при діалектичному розумінні онтологія є гносеологією, оскільки те що ми пізнаємо відображається через те як ми здійснюємо пізнання. Слід зауважити, що послідовники Г. Гегеля у філософії не розрізняють належне і суще, а отже деонтологію і онтологію правових феноменів, і як логічний висновок: існуюче право іманентно містить у собі належне.

Все ж таки, і така позиція не є однозначною серед науковців, оскільки у неокантіанстві прийнято розмежовувати гносеологічні і онтологічні аспекти наукових дослідження. Більш того, неокантіанство виходить все ж таки із належного і сущого буття речей. А поняття правової реальності обов'язково включає окрім дійсного права ще й належне право. В онтології

явища пізнаються за принципом «як вони є», а у деонтології пізнання побудовано за принципом «як вони мають бути». І все ж таки, кожен із наведених рядів має строго гносеологічну цінність, а також ґрунтується на певному виді закономірностей, які використовуються при дослідженні правових явищ.

Г. Коген, як представники Марбурзької школи філософії права, серед іншого, змогли обґрунтувати строгу гносеологічну цінність двох наукових рядів «онтології і деонтології», де вона не трансцендентна і не догматична, а іманентна і строго гносеологічна. За такого підходу, гносеологічний аспект не ототожнюється з онтологією об'єкта, він має включати і деонтологію. При цьому, те що ми пізнаємо (онтологія правової реальності) не ототожнюється з тим як ми пізнаємо, оскільки останній (гносеологічний аспект) розрізняє у своїх підходах до дослідження предмету те, що є і те, що має бути. Вони пізнаються у науці у різний спосіб, а отже зумовлюють відмінність у методології [7].

В) Суттєвих змін уявлення про «об'єкт» зазнали і в науковому пізнанні. В. Стьопін у своїй роботі «Наукове пізнання та цінності техногенної цивілізації» (1989 р.) описує, що в історії розвитку науки, починаючи від 17 століття, виникли три типи наукової раціональності і, відповідно, три етапи еволюції науки: класична, некласична, пост-некласична [8].

Класичний тип раціональності зосереджує увагу лише на «об'єкт» й не торкається ні суб'єкта, ні засобів діяльності;

Некласичний тип раціональності характеризує ідея відносності «об'єкт» до засобів і операцій діяльності; експлікація цих засобів та операцій виступає умовою отримання істинного знання про «об'єкт»;

Пост-некласична раціональність враховує співвіднесеність знань про «об'єкт» не лише із засобами, але й ціннісно-цільовими структурами діяльності [8].

Таким чином, підсумовує В. Стьопін, якщо «об'єкт» класичної науки були прості системи, то «об'єкт» некласичної науки – складні системи, а вже у сучасну епоху увагу вчених все більше привертають системи, що розвиваються, які з плином часу формують все нові рівні своєї організації, причому виникнення кожного нового рівня впливає на рівні, що раніше сформувалися [8].

2. «Предмет», категорія, що визначає деяку цілісність, виділену зі світу об'єктів в процесі людської діяльності та пізнання. Поняття «предмет» часто використовують у менш суворому значенні, ототожнюючи його з поняттям «об'єкта» або «речі». У відповідності до матеріальної або ідеалістичної природи «об'єкта», що співвідноситься з даним «предметом», останній може бути матеріальним або ідеалістичним. Один і той же «об'єкт» може бути «предметом» різних видів дослідження. Синтез різних «предметів» з метою поєднати єдиною теорією «об'єкта» потребує системного підходу і нерідко веде до створення нової наукової дисципліни [5].

Для ще більшого розуміння поняття терміну «предмет», ми взяли одне з найпоширеніше, як за змістом так і за напрямком, визначення, що надає «Словник української мови: в 11 тт.»

1. Будь-яке конкретне матеріальне явище, що сприймається органами чуття. Не раз, в хвилину спочинку, смерком, коли предмети ховалися в тінях, ..твій голос теплішав на згадках про далекі вже роки дитинства (Коцюб., II, 1955, 356); По-різному колір сприймають Наші зіниці — чи білий предмет упадає на очі, Чи наvertsється чорний, чи інший який набігає (Зеров, Вибр., 1966, 182); Денис довго чухмарився і позіхав.. Нарешті витяг із кутка одержину і якийсь круглий предмет, схожий на підситок, що тихо подзвонював, як тільки Денис робив рух (Тют., Вир, 1964, 242); Нашими саперами і піротехніками за післявоєнний час виявлено і знешкоджено на українській землі понад 18 мільйонів вибухових предметів (Знання., 5, 1970,

3); Найдавніший скляний предмет було знайдено в Єгипті, у могилі, якій 5500 років (Веч. Київ, 12.ІІ 1970, 4); // також у сполуч. із сл. споживання, торгівля, розкіш і т. ін. Певна річ, що задовольняє ті чи інші потреби (звичайно побутові). Немало робітників у великих містах при капіталізмі жили з того, що виробляли предмети розкоші (Ленін, 38, 1973, 11); У нашій країні все швидше зростає кількість продуктів харчування, одягу й інших предметів народного споживання (Матер. ХХІ з. КП України, 1960, 5);

2. Логічне поняття, що становить зміст думки, пізнання і т. ін. Ті речі, явища навколишньої дійсності, про які ми мислимо, прийнято в логіці називати предметами думки (Логіка, 1953, 18); Про речі поважні у книзі своїй я навчаю І намагаюся душі від пут марновірства звільнити. Так!.. Бо предмети ті темні, неясні — у вірші моєму Ясні й прозорі стають (Зеров, Вибр., 1966, 193);

3. Те, на що спрямована пізнавальна, творча, практична діяльність кого-, чого-небудь. Пильно студіюючи свій предмет, повні любові до того трепетного організму, що зветься народною творчістю, озброєні всеосяжним вченням Маркса — Енгельса — Леніна, радянські фольклористи спільними зусиллями покажуть світові красу, силу й велич творчості українського народу (Рильський, ІХ, 1962, 214); Предмет політичної економії включає дослідження закономірностей розвитку світової соціалістичної системи і закономірностей переростання соціалізму в комунізм (Ком. Укр., 2, 1965, 36); Соціальне значення технічного прогресу, шляхи і перспективи його розвитку були предметом глибоких досліджень В. І. Леніна (Наука., 4, 1957, 1); Поліпшення становища спеціалістів і навчання під їх керівництвом широкого кола робітників і селян повинні стати предметом постійного піклування центральних і місцевих установ РСФРР (Ленін, 44, 1974, 322); Трудящі, робоча сила яких була за капіталізму предметом куплі-продажу, товаром, стали вільними й рівноправними членами суспільства (Ком. Укр., 4, 1968, 19); // Об'єкт почуттів, переживань, і т. ін. ; особа, що викликає у

іншої особи інтерес, потяг до себе, почуття кохання тощо. Думки його по волі чи по неволі мусили.. перейти на другі предмети, а іменно [саме] — на предмет його любові (Фр., V, 1951, 400); Пізніше, уже в шостому класі, Тетяну почали відвідувати мрії.. Предметом тих мрій був новий учитель історії (Дім., I будуть люди, 1964, 8); Для молоді, для тих прекрасних дівчат і хлопців, що показували на вечорі.. самодіяльне своє мистецтво, він [І. С. Козловський] — укритий світовою славою земляк, предмет палкого і щирого захоплення (Рильський, Веч. розмови, 1964, 129); У них, у Герцена і у Шевченка, був і спільний предмет безмежної любові — народ, і спільні предмети безмежної ненависті (Літ. Укр., 6.IV 1962, 3);

4. Коло знань, що становить окрему дисципліну викладання. Жалкую, що нема зо мною дітей, вони надивилися б на все і, певно, Оксані географія здалась би цікавим предметом (Коцюб., III, 1956, 350); — Хлопець досить успішно склав екзамени з усіх предметів, у тому числі з української мови (Тют., Вир, 1964, 62); Останнім часом дещо поліпшилося викладання співів у школах республіки, відділи народної освіти, вчителі шкіл почали приділяти більше уваги цьому предмету (Ком. Укр., 7, 1964, 47); Обов'язковий предмет;

5. На предмёт чого — для чого-небудь, з якоюсь метою. Зайшов [комірник] до голови в кімнату на предмет роз'яснення деяких питань (Вишня, I, 1956, 393); Обійди зараз хутір і скажи од мого імені, щоб усі збиралися на майдан. Мітинг буде. Дядько поправив шапку і недовіжливо перехнябив плечима: — Якщо на предмет хлібозакупки або про м'ясо, то трудно. Не зійдуться (Тют., Вир, 1964, 175). [9]

Висновки і перспективи подальших досліджень.

1. Розуміння, яке має вплив і по сьогодні, співвідношення поняття «об'єкта» і «предмета» сильно трансформувалося завдяки І. Канту і його послідовників, який *замістив іманентний характер дослідження на діяльнісний*: «суб'єкт» не стільки пізнає «об'єкт», скільки творить / уявляє

«предмет», через вибір *методології дослідження*. Що у деякій частині корелюється з висловом Г. Гегелем, де він стверджує, що при діалектичному розумінні онтологія є гносеологією, оскільки те що ми пізнаємо відображається через те як ми здійснюємо пізнання. Таким чином, інтерпретуючи класифікацію систем за В. Стюпіна, то якщо «об'єкт» класичної науки відносився до простих системи, то «об'єкт» некласичної науки – складні системи, а вже у сучасну епоху увагу вчених все більше привертають системи, що розвиваються, які з плином часу формують все нові рівні своєї організації, причому виникнення кожного нового рівня впливає на рівні, що раніше сформувалися.

2. Розглядаючи у гносеологічному сенсі *розуміння співвідношення «об'єкту» і «предмету»* припускаємо узагальнення на два підходи: 1) в основі першого лежить *натуралістичне* уявлення до розуміння співвідношення «об'єкту» і «предмету»: це коли знання про певний «об'єкт» отримується іманентно у відриві від умов і засобів його вилучення (*ототожнення «об'єкту» і «предмету»*); 2) Щодо другого підходу, то йому притаманний *діяльнісний* - методологічний підхід, у якому є принциповою вимогою розрізняти «об'єкт» виключно через призму пізнавальної діяльності - методи, де він відображається (уявляється трансцендентальна) вже як «предмет». Тобто створену певними методами «*пізнавальну реальність*», що є відмінною, але можливо близькою, до ідеального образу «об'єкту», як частини «*об'єктивної реальності*» (*розототожнення «об'єкту» і «предмету»*).

Другий підхід, використовуючи діалектику, можна розміти з *точки зору епістемологічного суб'єкто-центризму*, який посилює притаманний їй *критицизм*, наступним чином: 1) наявність відповідно-зацікавленого (мотивованого) «суб'єкт» є передумовою дослідження; 2) «суб'єкт» перебуває в «об'єктивній реальності»; 3) «об'єкт» дослідження є частиною «об'єктивної реальності»; 4) «суб'єкт» вибирає для дослідження «об'єкт»;

5) «об'єкт» дослідження зумовлює «предмет» дослідження; 6) «предмет» дослідження безпосередньо формується «суб'єктом» на підставі його особливого бачення, яке у свою чергу обумовлюється: від світоглядних уявлень «суб'єкта»; його гносеологічних настанов – мети, завдань дослідження; обраної методології.

І підкреслюючи найголовніше, ми можемо казати, що «об'єкт» не завжди співвідноситься з «предметом», як ціле і частка, а тільки у тому випадку, коли «суб'єкт» вірно зрозумів (сприйняв, дослідив і описав), завдяки тій чи іншій методології (призмі), обраний «предмет» (кут зору) у дослідженні «об'єкту». Саме тому наука і шукає нові методології (призми) розширюючи «предмет» (кут зору на «об'єкт»), так як у кожного суб'єкта він своєрідний, на один і той же «об'єкт» дослідження, — суб'єктивна інтерпретація розуміння «предмету» у дослідженні «об'єкту».

Мова характеристик та описів «об'єкту», це і є обрана методологія зі сторони мотивованого «суб'єкту» при дослідженні «об'єкту», щоб концептуалізувати-зрозуміти його «предмет».

Література

1. Грицай С. О. Адміністративно-правове регулювання порядку ведення єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: внесення відомостей про керівників суб'єктів господарювання. Київ : ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», 2018. 232 с.

2. Грицай С. О. Від криптовалюти до віртуальних активів: становлення законодавства України через призму хронологічно-правового аналізу. *Вісник Національної академії правових наук України*. Вип. 30, № 2. С. 160–193. DOI:10.31359/1993-0909-2023-30-2-160.

3. Грицай С. О. Поняттєвий ряд – віртуальні активи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. (Серія "Право")*. 2022. Вип. 2, № 70. С. 313–317. DOI:10.24144/2307-3322.2022.70.49.
4. Грицай С. О. Порівняльна характеристика правових засад оподаткування віртуальних активів в Україні: до їх легалізації та законодавчі перспективи. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2023. Вип. 30, № 4. С. 197–227. DOI:10.31359/1993-0909-2023-30-4-197.
5. Hrytsai S. Classification of elements of the latest digital financial technology. *International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy*. 2022. Вип. 1, № 2. С. 1–15. DOI:10.46299/j.isjpp.20220102.1.
6. Hrytsai S. Classification of virtual assets in Ukraine. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2023. Вип. 30, № 1. С. 135–152. DOI:10.31359/1993-0909-2023-30-1-135.
7. Hrytsai S. Cryptocurrency in the declarations of government officials: a toolkit for money laundering (trends and experience of counteraction, by the example of Ukraine). *Access to Justice in Eastern Europe*. Вип. 6, № 3. С. 1–27. 2023. DOI:10.33327/AJEE-18-6.3-a000333.
8. Hrytsai S. Digital Innovations in the Legal Mechanism of Copyright Authentication (Practical Aspect): Can A Non-Functioning Token Be a Guarantor of Intellectual Property? (NFT on the Example of Ukraine). *NTUT Journal of Intellectual Property Law and Management*. 2024. Вип. 12, № 2. С. 48–69.
9. Hrytsai S. Digitization of government as a global trend of the future: implementation of the “electronic state” policy (on the example of Ukraine). *Reality of Politics*. 2023. Вип. 24, № 2. С. 45–81. DOI:10.15804/rop2023203.
10. Hrytsai S. The place of virtual assets in the structure of digital financial technology. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2022. Вип. 1, № 3. С. 34–48. DOI:10.46299/j.isjmef.20220103.3.
11. Васильєв А. М. Правові категорії. Методологічні аспекти розробки системи категорій теорії права. П., 1976. 264 р.

12. Сирих В. М. Логічне обґрунтування загальної теорії права: Елементарний склад. Юстицинформ, 2000. 528 р.

References

1. Hrytsai, S. (2018). Administratyvno-pravove rehuliuvannia poriadku vedennia yedynoho derzhavnoho reiestru yurydychnykh osib, fizychnykh osib-pidpryiemtsiv ta hromadskykh formuvan: vnesennia vidomostei pro kerivnykiv subiektiv hospodariuvannia [Administrative and legal regulation of the procedure for maintaining a unified state register of legal entities, individual entrepreneurs and public organizations: entering information about the heads of business entities]. DVNZ «Kyivskyi natsionalnyi ekonomichnyi universytet imeni Vadyma Hetmana» - SHEI "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman". 232 p.

2. Hrytsai, S. (2023). Vid kryptovaliuty do virtualnykh aktyviv: stanovlennia zakonodavstva Ukrainy cherez pryzmu khronolohichno-pravovoho analizu [From Cryptocurrency to Virtual Assets: Formation of Ukrainian Legislation through the Prism of Chronological and Legal Analysis]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 30(2), 160–193. <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2023-30-2-160>.

3. Hrytsai, S. (2022). Poniattieviy riad—Virtualni aktyvy [Conceptual series-Virtual assets]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 2(70), 313–317. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.70.49>

4. Hrytsai S. (2023). Porivnialna kharakterystyka pravovykh zasad opodatkovannia virtualnykh aktyviv v Ukraini: do yikh lehalizatsii ta zakonodavchi perspektyvy [Comparative Characterization of the Legal Framework for Taxation of Virtual Assets in Ukraine: Toward Their Legalization and Legislative Prospects]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk*

Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, 30(4), 197–227. <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2023-30-4-197>.

5. Hrytsai, S. (2022). Classification of elements of the latest digital financial technology. *International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy*, 1(2), 1–15. doi: 10.46299/j.isjpp.20220102.1.

6. Hrytsai, S. (2023). Classification of virtual assets in Ukraine. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 30(1), 135–152. doi: 10.31359/1993-0909-2023-30-1-135.

7. Hrytsai, S. (2023). Cryptocurrency in the declarations of government officials: A toolkit for money laundering (trends and experience of counteraction, by the example of Ukraine). *Access to Justice in Eastern Europe*, 6(3), 1–27. doi: 10.33327/AJEE-18-6.3-a000333.

8. Hrytsai, S. (2023). Digital Innovations in the Legal Mechanism of Copyright Authentication (Practical Aspect): Can A Non-Functioning Token Be a Guarantor of Intellectual Property? (NFT on the Example of Ukraine). *NTUT Journal of Intellectual Property Law and Management*, 12(2), 48–69.

9. Hrytsai, S. (2023). Digitization of government as a global trend of the future: Implementation of the “electronic state” policy (on the example of Ukraine). *Reality of Politics*, 24(2), 45–81. doi: 10.15804/rop2023203

10. Hrytsai, S. (2022). The place of virtual assets in the structure of digital financial technology. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*, 1(3), 34–48. doi: 10.46299/j.isjmef.20220103.3

11. Vasyliiev, A. M. (1976). Pravovi katehorii. Metodolohichni aspekty rozrobky systemy katehorii teorii prava [Legal categories. Methodological aspects of developing a system of categories in legal theory.]. P. 264 c.

12. Syrykh, V. M. (2000). Lohichne obhruntuvannia zahalnoi teorii prava: Elementarnyi sklad [Logical justification of general theory of law: Elementary composition]. *Yustytsynform*. 528 c.